

Történelem és állampolgári ismeretek normál 6. évfolyam

A normál tantervű osztály éves óraszám: 90 óra. Ez a 18 plusz óra lehetővé teszi, hogy a tanulók foglalkozzanak szülővárosuk helytörténetével a török időkben és az 1848/ 49-es forradalom és szabadságharc idején. Lehetőséget kapnak projektek készítésére, filmrészletek és helyi történelmi emlékek megtekintésére. Emellett alkalmuk nyílik kiselőadások tartására, makettek készítésére is.

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A királyokat vagy uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságok és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet.</p> <p>A törökellenes harcok máig ható példája. Az összefogás jelentősége, hiányának katasztrófája. A történelmi személyiség szerepének, jelentőségének felismerése, személyek, csoportok tetteinek megindokolása. Történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetése. Képi és írásos források szövegének megértése, értelmezése.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején.</p> <p>Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei.</p> <p>Egy középkori város: Buda.</p> <p>Hunyadi János törökellenes harcai.</p> <p>A nándorfehérvári diadal.</p> <p>Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara.</p> <p><i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A mohácsi vereség, két király Magyarországon.</p> <p>Buda eleste.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. <i>(pl. I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források felhasználásával).</i> – Történelmi események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. <i>(pl. a nándorfehérvári győzelem).</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(pl. egy vár makettje és romjai).</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadások tartása. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Reneszánsz zene Mátyás király udvarából.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon. A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A Corvinák.</p>

	<p>(pl. élet a középkori Budán).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uralkodók és politikájuk jellemzése. (pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai). <p>Tájékozódás időben és térben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szinkronisztikus vázlat készítése (pl. a 14-15. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről). 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény, királyság, vallás, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán.</p> <p><i>Topográfia:</i> Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1308 (I. Károly), 1456 (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség).</p>	

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmány vagy filmelmények a Napkirályról és az orosz cárokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. A felfedezők, újtók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. A fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázhatják, gyarmatosítják a fejletlenebbeket. Az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer forradalomhoz vagy háborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak.</p> <p>A földrajzi felfedezések jelentőségének és hatásának felismerése az európai és amerikai életmódra. A 16-17. századi vallási megújulás okainak és jelentőségének megértése. Élményszerű ismeretek szerzése a kora újkori „fényes udvarokról”. Információkat gyűjtése, képi és szöveges források együttes kezelése, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használata. Párhuzamok keresése megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre.</p> <p>A reformáció és a katolikus megújulás. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában.</p> <p>A Napkirály udvara.</p> <p>A cári rendszer Oroszországban.</p> <p>A felvilágosodás kora. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. (pl. <i>a Kolumbusz előtti Európán kívüli világról</i>). – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. (pl. <i>a reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján</i>). – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése. (pl. <i>a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői</i>). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán (pl. <i>a felfedezések okainak és céljai</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók készítése. (Pl. <i>egy felfedező útja</i>.) – Saját vélemény megfogalmazása (pl. <i>a felvilágosodás fontosságáról</i>). – Összehasonlító táblázatok készítése (pl. <i>a katolikus és protestáns vallások különbségeiről</i>). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. – Néhány kiemelt esemény megjelölése kontúrtérképen. (pl. <i>a felfedező utak és az első gyarmatok</i>). 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből (pl. <i>Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása; Eric Till: Luther; Mel Gibson: A hazafi</i>).</p> <p><i>Dráma és tánc:</i></p> <p>Molière 1-2 műve (pl. <i>Tudós nők, Kényeskedők</i>).</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államszervezet, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, birodalom, vallás, vallásüldözés.</p>	

Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány.</p> <p><i>Személyek:</i> Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington.</p> <p><i>Topográfia:</i> Amerika, Wittenberg, Genf, Versailles, London, Szentpétervár.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1492 (Kolumbusz), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).</p>
-------------------------	--

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Magyarország felemelkedése és jelentős európai hatalommá válása. A törökellenes küzdelmek kezdetei. A Hunyadiak kora. Hazánk a 15. század végén, a 16. század elején. A török előretörés. A mohácsi vereség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A közösségek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítással szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett kiegyezést eredményezhet.</p> <p>A török terjeszkedés megállítása jelentőségének belátása hazánk és Európa szempontjából. Annak érzékelése, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. A vallási és politikai megosztottság következményeinek megértése. Annak észrevétele, hogy az egyeduralkodó törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Az igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A három részre szakadt ország élete.</p> <p>Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552). <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején.</p> <p>Élet a török hódoltságban. <i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a 17.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből (<i>pl. a végvári katonák életéről</i>). – Életmódtörténeti ismeretek gyűjtése. (<i>pl. a kor jellegzetes magyar, német és török ruházatkódása</i>). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: (<i>pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe</i>). 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Gárdonyi Géza: Egri csillagok. Arany János: Szondi két apródja.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet</p>

<p>században, a török kiűzése.</p> <p>A Rákóczi-szabadságharc.</p> <p>Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. (pl. <i>kulturális hatásuk elemzése</i>). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <p>Történelmi térkép elemzése. (pl. <i>információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével</i>).</p>	<p>jellegzetességei.</p> <p>A török hódoltság műemlékei: mecsetek és fürdők.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből. (pl. <i>Várkonyi Zoltán: Egri csillagok</i>).</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, nemzetiség, népességfogyás, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet, rendelet, birodalom, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet.</p> <p><i>Személyek:</i> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk éve”), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia).</p>	

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Európában	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az egyenlőség, szabadság, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. A jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Az utókor nézőpontjából az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi.</p> <p>A középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbség megértése. A polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjainak értékelése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A francia forradalom és	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i>	<i>Természetismeret:</i>

<p>vívmányai. A jakobinus terror.</p> <p>Napóleon tündöklése és bukása. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. <i>Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. - Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből (pl. az <i>Emberi és polgári jogok nyilatkozatából</i>). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása (pl. <i>Robespierre zsarnok vagy forradalmár?</i>). <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. 	<p>Az iparfejlődés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Marseillaise, a nagy romantika mesterei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A kort bemutató történeti festmények.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből (pl. <i>Andrzej Wajda: Danton</i>).</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus. <i>Személyek:</i> XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, James Watt. <i>Topográfia:</i> Waterloo. <i>Évszámok:</i> 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata),</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A forradalom és a polgárosodás kora Magyarországon</p>	<p>Órakeret 23 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Olvasmányok Petőfiről, Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi</p>	

céljai	személyiségei példamutató életét és munkásságát. Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében. Képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága.</p> <p>A reformkori rendi országgyűlések fő kérdései.</p> <p>Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban.</p> <p>Az 1848-as forradalom. Az áprilisi törvények. A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. (pl. <i>Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége</i>). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Változások és hatásaik nyomán követése. (pl. <i>a szabadságharc bukásának következményei</i>). <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. (pl. <i>Wesselényi Miklósról</i>). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (pl. <i>a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései</i>). 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei. Jókai Mór: <i>A köszívű ember fiai</i>.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Erkel: Himnusz, Egressy Béni: Szózat, 1848-as dalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A kort bemutató történeti festmények.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből (pl. <i>Bereményi Géza: A Hídember</i>).</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, honvédség, trónfosztás.</p> <p><i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgey Artúr, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1830 (a Hittel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországyűlés), 1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi</p>	

	vértanúk Batthyány Lajos kivégzése).
--	--------------------------------------